

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 459/2017-55

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 4. júla 2017 predbežne prerokoval sťažnosti:

1. obchodnej spoločnosti STRABAG a. s., Na Bělidle 198/21, Praha, Česká republika, zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Havlátom, Rudnayovo námestie 1, Bratislava, vo veci namietaného porušenia:

- základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci súdom zriadeným zákonom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžh 2/2015,

- základného práva na prerokovanie veci v jej prítomnosti a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžh 2/2015,

- základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžh 2/2015 z 2. novembra 2016,

- základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote

podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžh 2/2015;

2. obchodnej spoločnosti Skanska a. s., Křížíkova 682/34a, Praha, Česká republika, zastúpenej Advokátskou kanceláriou ČECHOVÁ & PARTNERS s. r. o., Staromestská 3, Bratislava, v mene ktorej koná advokát Mgr. Tomáš Mareta, vo veci namietaného porušenia:

- základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

- základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

- základného práva na rešpektovanie prezumpcie nevinoty podľa čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

- základného práva na prerokovanie veci v jej prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

to všetko rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžh 2/2015 z 2. novembra 2016;

3. obchodnej spoločnosti MOTA – ENGIL, ENGENHARIA E CONSTRUCAO, S. A., Casa da Calcada, Largo do Paco, n° 6, Cepelos, Amarante, Portugalsko, zastúpenej Advokátskou kanceláriou Kinstellar, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 13, Bratislava, v mene ktorej koná advokát Mgr. Patrik Bolf, vo veci namietaného porušenia:

- základných práv podľa čl. 20 ods. 1, 4 a 5, čl. 35 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a 2, čl. 48 ods. 1 a 2 a čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, to všetko v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva podľa čl. 39 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

to všetko rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžh 2/2015 z 2. novembra 2016 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti obchodnej spoločnosti STRABAG a. s., a obchodnej spoločnosti Skanska a. s., vedené pod sp. zn. Rvp 171/2017 a sťažnosť obchodnej spoločnosti MOTA – ENGIL, ENGENHARIA E CONSTRUCAO, S. A. vedenú pod sp. zn. Rvp 308/2017 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 171/2017.

2. Sťažnosti obchodnej spoločnosti STRABAG a. s., obchodnej spoločnosti Skanska a. s., a obchodnej spoločnosti MOTA – ENGIL, ENGENHARIA E CONSTRUCAO, S. A. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnené.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. januára 2017 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti STRABAG a. s. (ďalej len „sťažovateľka 1“), 17. februára 2017 sťažnosť obchodnej spoločnosti Skanska a. s., (ďalej len „sťažovateľka 2“) a 17. februára 2017 sťažnosť obchodnej spoločnosti MOTA – ENGIL, ENGENHARIA E CONSTRUCAO, S. A. (ďalej len „sťažovateľka 3“; spolu ďalej len „sťažovateľky“) pre namietané porušenie v záhlaví tohto rozhodnutia označených práv postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžh 2/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžh 2/2015 z 2. novembra 2016 (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

Z dôvodu zachovania prehľadnosti tohto rozhodnutia sa Ústava Slovenskej republiky používa ďalej v texte aj v skrátenej tvare „ústava“, Listina základných práv a slobôd

v skrátenej forme „listina“, Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd v skrátenej forme „dohovor“ a Dodatokový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v skrátenej forme „dodatkový protokol“.

Taktiež z dôvodu zachovania prehľadnosti tohto rozhodnutia a zamerania sa na podstatu predostretého problému sa spomedzi v záhlaví tohto rozhodnutia označených práv odôvodnenie tohto rozhodnutia venuje len tým z nich, ktorých namietnutie je podložené obsahom odôvodnenia sťažností. Článok 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 1, 4, a 5, čl. 35 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy, čl. 39 listiny a čl. 1 dodatkového protokolu sú síce petitmi sťažností napádané, avšak sťažnosti predložené ústavnému súdu sa obsahovo porušeniu uvedených ustanovení nevenujú a ak, tak iba z toho hľadiska, že porušenie týchto ustanovení je obsahovo viazané na vyslovenie porušenia čl. 46, čl. 48 a čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 dohovoru. Z uvedeného dôvodu ústavný súd považuje riešenie namietaného porušenia uvedených článkov ústavy za vyplývajúce z riešenia podstaty predostretého problému.

Z obsahu sťažností a ich príloh vyplýva, že sťažovateľky sa spolu s ďalšími obchodnými spoločnosťami žalobami domáhali preskúmania zákonnosti rozhodnutia Protimonopolného úradu Slovenskej republiky, odboru dohôd obmedzujúcich hospodársku súťaž (ďalej len „protimonopolný úrad“) č. 2005/KH/1/1/137 z 23. decembra 2005 (ďalej len „rozhodnutie A“) a rozhodnutia Rady Protimonopolného úradu Slovenskej republiky (ďalej len „rada protimonopolného úradu“) č. 2006/KH/R/2/116 zo 16. októbra 2006 (ďalej len „rozhodnutie B“).

Protimonopolný úrad v rozhodnutí A a rada protimonopolného úradu v rozhodnutí B konštatovali, že konanie sťažovateľiek a ďalších v rozhodnutiach označených obchodných spoločností spočívajúce v koluzívnom správaní, v dôsledku ktorého bolo koordinované správanie vo verejnej súťaži vyhlásenej Slovenskou správou ciest na uskutočnenie dodávok stavebných prác na realizáciu stavby „Diaľnica D1 Mengusovce – Jánovce úsek km 0,00-8,00“ oznámenej vo Vestníku verejného obstarávania 11. mája 2004, je

- dohodou podľa čl. 81 ods. 1 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, a preto je zakázané, a súčasne

- dohodou obmedzujúcou súťaž podľa § 4 ods. 3 písm. a) a f) zákona č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, ktoré je taktiež zakázané.

Na základe označených rozhodnutí A a B boli sťažovateľkám a ďalším obchodným spoločnostiam uložené pokuty. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 2 S 430/06 z 10. decembra 2008 (ďalej len „rozsudok C“) rozhodnutia A a B zrušil v súlade s § 250j ods. 2 písm. c) a d) a § 250j ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku a vec vrátil protimonopolnému úradu na ďalšie konanie.

Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 1 Sžhu 1/2009 z 30. decembra 2013 (ďalej len „rozsudok D“) zmenil rozsudok krajského súdu C tak, že žaloby zamietol. Nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 893/2014 zo 17. júna 2015 (ďalej len „nález E“) bol rozsudok najvyššieho súdu D zrušený a vec bola vrátená najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Najvyšší súd následne napadnutým rozsudkom opätovne zmenil rozsudok krajského súdu C a žaloby sťažovateľiek a ďalších žalobcov znova zamietol.

Sťažovateľky v sťažnostiach v prvom rade tvrdia, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu bol vydaný senátom, ktorého členovia nie sú zákonnými sudcami (ad 1). V ďalšom namietajú nepreskúmateľnosť napadnutého rozsudku, ktorú vyvodzujú z nedodržania ústavnoprávnych požiadaviek, ktoré sú kladené na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, nevysporiadanie sa najvyššieho súdu s ich zásadnými námietkami a tiež pochybenia v procesnom postupe, najmä čo sa týka vykonávania a hodnotenia dôkazov (ad 2). Nakoniec tvrdia aj porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (ad 3).

Čo sa týka námietky porušenia práva na zákonného sudcu (ad 1), sťažovateľky tvrdia, že prerokovaná vec pôvodne napadla najvyššiemu súdu 25. júna 2009 a bola

náhodným výberom pridelená senátu 1S v zložení: JUDr. Igor Belko (sudca spravodajca), JUDr. Zdenka Reisenauerová a JUDr. Alena Poláčková, PhD. (ďalej len „senát v pôvodnom zložení“). Vec bola najvyšším súdom vedená pod sp. zn. 1 Sžhu 1/2009. Najvyšší súd však z rôznych dôvodov rozhodol vec sťažovateľky v preobsadenom senáte 1S v zložení: JUDr. Igor Belko, JUDr. Ing. Miroslav Gavalec, PhD., a JUDr. Elena Berthotyová.

Takto preobsadeným senátom prerokovaná vec bola sťažovateľkami napadnutá na ústavnom súde z dôvodu porušenia práva na zákonného sudcu, pričom ústavný súd dal sťažovateľkám za pravdu, vec zrušil a vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

Po vrátení veci najvyššiemu súdu bola vec 5. augusta 2015 pridelená senátu 1S pod sp. zn. 1 Sžh 1/2015 na pokyn predsedu správneho kolégia najvyššieho súdu. Proti tomu sa ohradil JUDr. Igor Belko (ďalej len „sudca Belko“) v písomnom stanovisku zo 6. augusta 2015 (ďalej len „stanovisko sudcu Belka“). Podľa názoru sudcu Belka vec mala byť po vrátení z ústavného súdu na ďalšie konanie pridelená náhodným výberom.

Následne vydal predseda správneho kolégia 2. októbra 2015 ďalší pokyn na pridelenie veci náhodným výberom. Predseda správneho kolégia sa pritom riadil názorom, podľa ktorého vec nebolo možné prideliť senátu 1S, lebo ten už v pôvodnom ani väčšinovom zložení neexistoval. Vec bola pridelená senátu 5S v zložení: JUDr. Jarmila Urbancová, JUDr. Petra Příbelská, PhD., a JUDr. Jana Henčková, PhD., a bola vedená pod sp. zn. 5 Sžh 2/2015. Proti prideleniu veci senátu 5S sa ohradila JUDr. Jarmila Urbancová v písomnom stanovisku z 22. októbra 2015 (ďalej len „stanovisko sudkyne Urbancovej“). S pridelením veci náhodným výberom nesúhlasila a zdôvodnila svoje presvedčenie, že vec *ex lege* patrí senátu 1S v pôvodnom zložení.

Vec eskalovala do úrovne argumentačnej prestrelky sudca Belko *contra* sudkyňa Urbancová realizovanej prostredníctvom stanovísk s predsedom správneho kolégia v úlohe arbitra. Medzičasom jej bola pridelená aj nová spisová značka (1 Sžh 2/2015) podľa naklonenia misky váh argumentov na stranu senátu 1S zo strany senátu 5S.

Názor sudcu Belka bol založený na tvrdeniach, že po náleze E ústavného súdu nie je možné určiť, ktorý senát má vo veci konať. Podľa sudcu Belka ústavný súd v náleze E označil vo veci rozhodujúci senát 1S za nezákonný z titulu jeho nesprávneho „preobsadenia“. Poukázal aj na to, že „preobsadenie“ sudcov senátu 1S malo byť podľa názoru ústavného súdu považované za zmenu v obsadení súdu sudcami, *ergo* vec mala byť prerozdelená náhodným výberom a inej alternatívy vo veci nebolo [porovnaj s. 37 a 39 nálezu E a § 51 ods. 4 písm. b) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“)]. Sudca Belko teda tvrdí, že senát 1S, tak ako je obsadený po náleze E, tak isto nemôže byť považovaný za zákonne obsadený (nie je senátom v pôvodnom zložení ako v čase nápadu veci na najvyšší súd). Z toho dôvodu nemôže byť na vec aplikovaný ani čl. II ods. 4 rozvrhu práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2015 (ďalej len „rozvrh práce 2015“) pojednávajúci o rozdelení práce medzi senáty.

Na druhej strane v stanovisku sudkyne Urbancovej sudkyňa poukazuje na to, že prerozdelenie veci náhodným výberom bolo založené na čl. 3 bode 6 rokovacieho poriadku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky [č. 291/2006 Z. z. (ďalej len „rokovací poriadok“)]. Sudkyňa v predmetnom stanovisku spochybňuje všeobecnú záväznosť uvedeného ustanovenia rokovacieho poriadku pre prekročenie zákonného splnomocnenia. Nadväzne na to prezentuje ňou požadované riešenie problému v zmysle § 51 ods. 7 zákona o súdoch, ktoré podľa nej spočíva v pridelení veci senátu 1S v pôvodnom zložení. Sudkyňa argumentuje tým, že všetci zo sudcov senátu v pôvodnom zložení sú (v čase problematického pridelenia veci, pozn.) aktívne činnými sudcami najvyššieho súdu, a aj keď už nie sú sudcami senátu 1S (každý zo sudcov senátu v pôvodnom zložení je v čase spísania stanoviska sudkyne Urbancovej členom iného senátu, pozn.), sú spôsobilí vec rozhodnúť.

Sťažovateľky sťažnosťami obhajujú názor sudkyne Urbancovej a domáhajú sa prerokovania veci senátom 1S v pôvodnom zložení (resp. v zložení zo zastupujúcich sudcov), pretože obdobne ako sudkyňa Urbancová sú toho názoru že § 51 ods. 7 zákona o súdoch umožňuje pridelenie veci náhodným výberom iba v takom prípade, ak zákonného

sudcu, ktorému bola vec pôvodne pridelená, na súde viac niet. Argumentáciu sudkyne podporujú vypustením úpravy čl. 3 z rokovacieho poriadku najvyššieho súdu v znení č. 200/2016 (touto úpravou predseda správneho kolégia zdôvodňoval svoje rozhodnutie) a za materiálny dôvod takého kroku označujú práve spomínané prekročenie zákonného splnomocnenia. Ak sťažovateľky v niektorých pasážach sťažností aj pripúšťajú postup v zmysle rozvrhu práce najvyššieho súdu, za relevantný považujú rozvrh práce na rok 2009, nie na rok 2015.

Sťažovateľky tiež *ad absurdum* upozorňujú, že sudkyňa JUDr. Alena Poláčková, PhD., ako členka senátu v pôvodnom zložení, bola v čase problematického pridelovania veci riadnou sudkyňou najvyššieho súdu a výkonu funkcie sudkyne Európskeho súdu pre ľudské práva sa ujala až po rozhodnutí o pridelení veci senátu 5S, teda prerušenie výkonu funkcie sudkyne, ku ktorému došlo až *ex post*, nemohlo byť dôvodom pre rozhodnutie o nemožnosti prerokovať vec senátom (1S) v pôvodnom zložení.

V závere tejto časti sťažností sťažovateľky tvrdia, že zmeny v zložení senátov v priebehu rokov 2009 až 2015 nemohli vec do viesť k tomu, že vo výsledku nebude prerokovaná senátom 1S, ale senátom 5S (tvrdia pochybenie v pridelení veci po jej vrátení po náleze E), a tiež nie k tomu, že nebude prerokovaná senátom 1S v pôvodnom zložení (požadujú riadne nahradenie jeho členov na základe príslušných pravidiel o zastupovaní).

Čo sa týka námietky arbitrárnosti napadnutého rozsudku a pochybení v procesnom postupe (ad 2), sťažovateľky tvrdia, že napadnutý rozsudok je zaujatý, nezohľadňuje na vec vzťahujúcu sa judikatúru a nie je náležite odôvodnený.

Zaujatosť napadnutého rozhodnutia sťažovateľky odôvodňujú poukázaním na tvrdené porušenie práva na zákonného sudcu (bod ad 1) a na základe nesúhlasných stanovísk sudcov (v tomto kontexte rozumej najmä sudkyne Urbancovej) predkladajú ústavnému súdu tézu o tom, že sudcovia sa na základe svojho nesúhlasného postoja k prerokovaniu veci nemôžu objektívne javiť nestrannými.

Odklon od judikatúry sťažovateľky vidia v nepresvedčivej konkretizácii skutku, ktorý sa im kladie za vinu (*a contrario* za štandard považujú nimi citovanú judikatúru). Poukázaním na charakterovú obdobnosť správneho trestania a trestného konania požadujú sprísnené nároky na posúdenie konkretizácie skutku. Zastávajú názor, že od počiatku konania nie je zrejmé, z akého skutku boli obvinené. Poukazujú tiež na to, že k obdobnému záveru dospel aj krajský súd v rozsudku C. Sťažovateľkám prekáža podľa ich názoru nejednoznačné určenie miesta, času a spôsobu spáchania skutku v skutkovej vete výroku odsudzujúceho rozhodnutia, ako aj v odôvodnení všetkých rozhodnutí venujúcich sa meritu veci. Problém v odklone od judikatúry prezentujú aj ako absenciu existencie jasných a zrozumiteľných dôvodov na to, aby skutok bol popísaný tak neurčito, ako sa to podľa ich názoru stalo. Skutková veta odsudzujúceho výroku podľa tvrdenia sťažovateľiek obsahuje iba citáciu právnej kvalifikácie skutkovej podstaty tak, ako je uvedená v príslušnom zákonom ustanovení. Tomu nekorešponduje žiadne odôvodnenie. Na uvedenom zakladajú aj tvrdenie o tom, že najvyšší súdu ich zásadné námietky rozporujúce skutkové a právne hodnotenie veci nevzal do úvahy, resp. nedal na ne odpoveď.

Podľa názoru sťažovateľiek ich účasť na spáchaní správneho deliktu nebola v konaní preukázaná a nemožno ju vyvodzovať iba z podobnosti cenových indexov ponúk a popierajú, resp. tvrdia nepreukázanie existencie spoločnej komunikačnej platformy. Navyše namietajú, že podobnosť ponúk mohla byť spôsobená nechceným a mimovoľným (rozumej zdôrazňujúc aspekt absencie zavinenia ako základný znak skutkovej podstaty deliktu) únikom informácií od niektorej zo sťažovateľiek. Absenciu zavinenia tvrdia aj vo vzťahu k dohode obmedzujúcej súťaž. Tvrdia, že napadnutý rozsudok sa preukázaním úmyselnej účasti sťažovateľov na takej dohode vôbec nezaoberal. Poukazujú na neprípustné prenesenie dôkazného bremena na sťažovateľky, nekonzistentný súbor vykonaných dôkazov a porušenie práva na rešpektovanie prezumpcie neviny. Zhodnotenie skutkového stavu je podľa ich názoru neprípustne založené na jedinom nepriamom dôkaze – neobvyklej zhode cenových indexov.

V ďalšej časti sťažností, tvrdiac, že s niektorými argumentmi sa napadnuté rozhodnutie nevysporiadať vôbec, sťažovateľky atakujú výšku uloženej pokuty. Tvrdia

jej neprimeranosť, neodôvodnenosť a nezohľadnenie rozdelenia úloh (miery, v akej sa každá z nich mali na spáchaní skutku podieľať). Nakoniec tvrdia aj logickú rozpornosť argumentácie obsiahnutej v napadnutom rozsudku.

Na základe toho, že, ako už bolo uvedené, najvyšší súd sa mal odkloniť od štandardnej judikatúry týkajúcej sa konkretizácie skutku pri správnom trestaní a od záverov krajského súdu (v rozsudku C), podľa názoru sťažovateľiek mal najvyšší súd vo veci nariadiť pojednávanie a vec prerokovať za ich účasti. Sťažovateľky mal s odlišným názorom na vec oboznámiť a umožniť sa im k nemu vyjadriť. Rozhodnutie najvyššieho súdu má z tohto dôvodu porušovať právo na predvídateľnosť rozhodovania, resp. vylúčenie prekvapivých rozhodnutí.

Sťažovateľky tiež namietajú, že na rozdiel od krajského súdu bol najvyšším súdom vo veci pripustený ako dôkaz list Národnej diaľničnej spoločnosti zo 4. mája 2005, že výpoveď svedkyne [REDACTED] bola považovaná za odborné stanovisko (namiesto svedeckej výpovede), čím boli sťažovateľky ukrátené o možnosť kladenia otázok, a s ustanovením znalca [REDACTED] sa najvyšší súd vysporiadal tak, že ho považoval za stanovisko experta (a zároveň naň pri rozhodovaní prihliadal), aj keď podľa názoru sťažovateľiek šlo o nezákonné ustanovenie znalca. V dôsledku uvedeného bola sťažovateľkám odňatá možnosť vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Čo sa týka námietky porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (ad 3), sťažovateľky tvrdia, že prerokovaná vec nie je nijak právne zložitá a že poskytujú orgánom verejnej moci promptnú súčinnosť. To isté sa však podľa názoru sťažovateľiek nedá povedať o orgánoch verejnej moci. Konanie v predmetnej veci trvá celkovo od 17. februára 2002 (od začatia správneho konania) do vydania napadnutého rozsudku 2. novembra 2016, t. j. približne 12 rokov, čo je podľa vyjadrenia sťažovateľiek neprimerané. Dĺžka konania je v tomto prípade podľa názoru sťažovateľiek jednak dôvodom pre vyslovenie porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a jednak dôvodom pre odôvodnenie použitia mimoriadneho zmierňovacieho ustanovenia vo vzťahu k uloženiu trestu.

Na základe uvedeného sťažovateľky v petitoch sťažností žiadajú, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžh 2/2015 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžh 2/2015 z 2. novembra 2016 boli porušené v záhlaví tohto rozhodnutia označené práva, aby napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a aby sťažovateľkám priznal náhradu trov konania. Sťažovateľka 1 a sťažovateľka 3 žiadajú, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžh 2/2015 z 2. novembra 2016.

II.

K spojeniu vecí na spoločné konanie

Podľa § 31a ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

Podľa § 166 ods. 1 CSP v záujme hospodárnosti konania súd spojí na spoločné konanie také konania, ktoré sa pred ním začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých strán.

Zo spisov ústavného súdu vedených pod sp. zn. Rvp 171/2017 a sp. zn. Rvp 308/2017 vyplýva, že predmetom sťažností je preskúmanie (toho istého) napadnutého rozsudku najvyššieho súdu vydaného v napadnutom konaní, v ktorom sťažovateľky vystupovali v procesnom postavení žalobkýň, pričom rozsah práv, ktorých porušenie sťažovateľky vo veci namietajú, je porovnateľný. Z argumentácie obsiahnutej v spájaných sťažnostiach je zrejmé, že vo všetkých prípadoch je v rámci preskúmania ústavnej

konformity napadnutého rozsudku najvyššieho súdu potrebné posúdiť rovnaké skutkové okolnosti a ústavnoprávne otázky.

Vzhľadom na to, že sťažnosti spolu skutkovo úzko súvisia a sú obsahovo totožné, ústavný súd v záujme hospodárnosti konania podľa § 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 166 ods. 1 CSP rozhodol, že veci vedené pod sp. zn. Rvp 171/2017 a sp. zn. Rvp 308/2017 spája na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 171/2017.

III.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak Ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) pritom možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 136/05, I. ÚS 453/2011).

Predmetom sťažností je tvrdenie o neopodstatnenosti pridelenia veci sťažovateľiek senátu 5S najvyššieho súdu po náleze ústavného súdu E (t. j. po rozhodnutí, ktorým bol rozsudok najvyššieho súdu D zrušený a vec sťažovateľiek bola vrátená najvyššiemu súdu na ďalšie konanie). Predmetom sťažností je tiež tvrdenie o neopodstatnenosti rozhodnutia veci jej v merite a tvrdenie, že postupom najvyššieho súdu došlo k spôsobeniu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní sp. zn. 5 Sžh 2/2015.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 50 ods. 2 ústavy každý, proti komu sa vedie trestné konanie, považuje sa za nevinného, kým súd nevysloví právoplatným odsudzujúcim rozsudkom jeho vinu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu má právo vyslúchať alebo dať vyslúchať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe.

Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. I. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

S ohľadom na svoju konštantnú judikatúru ústavný súd vždy, pokiaľ to ústava svojím znením nevyklučuje, prihliada pri vymedzení obsahu základných práv a slobôd ustanovených v ústave aj na znenie medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách a príslušnú judikatúru k nim vydanú (II. ÚS 55/98, PL. ÚS 24/2014).

Z uvedených dôvodov a tiež z dôvodu, že porušenie v záhlaví tohto rozhodnutia označených práv je sťažovateľkami koncipované v prvom rade ako porušenie ústavy, spolu s ktorým je paralelne a ekvivalentne (na základe totožných tvrdení) namietané porušenie dohovoru, ústavný súd cieľi odôvodnenie tohto rozhodnutia na namietané porušenie čl. 46, čl. 48 a čl. 50 ods. 2 ústavy, pričom zohľadňuje špecifické postavenie dohovoru.

K zásahu do základného práva na zákonného sudcu (bod ad 1 sťažnosti)

Ústavný súd považoval pri rozhodovaní vo veci za relevantné nasledujúce zásady, ktoré možno vyvodit' z jeho konštantnej judikatúry, a tiež nasledujúce skutočnosti:

Zásada zákonného sudcu predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Táto zásada je ústavnou zárukou pre každého účastníka konania, že v jeho veci bude rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolani podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený (pre rôzne dôvody a rozličné účely) výber súdov a sudcov „ad hoc“ (m. m. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07). Rozhodovanie veci zákonným sudcom (aj súdom) je tak základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu (IV. ÚS 345/09).

Prvoradým účelom základného práva na zákonného sudcu vyplývajúceho z čl. 48 ods. 1 ústavy je zabrániť tomu, aby súd, ktorý má konkrétnu vec prerokovať a rozhodnúť, bol obsadený spôsobom, ktorý by sa dal označiť za svojvoľný alebo za účelový (II. ÚS 893/2014).

Podľa názoru ústavného súdu ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte (napr. IV. ÚS 116/2011).

Za zákonného sudcu treba považovať sudcu, ktorý spĺňa zákonom určené predpoklady na výkon tejto funkcie, bol natrvalo alebo dočasne pridelený na výkon funkcie k určitému súdu, jeho funkcia nezanikla a bol určený v súlade s rozvrhom práce súdu (napr. I. ÚS 239/04, II. ÚS 417/06, III. ÚS 285/2010).

Ústavný súd vníma ako závažnú skutočnosť tú, že v náleze E bolo rozhodované o neústavnosti „preobsadenia“ 2 členov senátu najvyššieho súdu, ktorému bola vec pridelená. Podstata veci spočívala v tom, že ústavný súd vyhodnotil ako ústavne nekonformný taký zásah do rozvrhu práce, ktorý sa uskutočnil bezdôvodným (neopodstatneným) opatrením predsedu najvyššieho súdu a ktorý mal podľa názoru ústavného súdu za cieľ účelovo „vymeniť“ dvoch členov senátu. Rozhodujúcim faktorom, na základe ktorého ústavný súd tento záver prijal, bolo nepreukázanie opodstatnenosti dôvodov na vykonanie zásahu do rozvrhu práce. Povedané inak, najvyšší súd zmenu v rozvrhu práce racionálne nezdôvodnil a potreba takej zmeny nevyplývala ani z iných okolností (porovnaj s. 36 a 37 nálezu E).

Ústavný súd už taktiež vyslovil právny názor, v zmysle ktorého základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi nie je porušené, ak došlo k zmene v osobe zákonného sudcu v právnej veci sťažovateľov na základe prerozdelenia už pridelených vecí z dôvodu predvídaného zákonom a spôsobom, ktorý vyžaduje príslušný zákon (IV. ÚS 202/2011).

Kritickým momentom prerokúvanej veci je teda jej vrátenie najvyššiemu súdu na ďalšie konanie po náleze ústavného súdu E. Problematickou sa stala otázka určenia zákonného sudcu.

Podľa § 3 ods. 3 zákona o súdoch zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte. Účastník konania alebo strana v konaní, v ktorom rozhoduje súd v senáte, nemá právo na vopred určeného sudcu spravodajcu. Zákonným sudcom je aj sudca určený podľa odseku 4.

Podľa § 3 ods. 4 zákona o súdoch zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade so zákonom a s rozvrhom práce.

Podľa § 51 ods. 7 zákona o súdoch ak bude vec súdu vrátená na ďalšie konanie a rozhodnutie vo veci, bude pridelená sudcovi, ktorému bola ako zákonnému sudcovi pôvodne pridelená; ak takéhoto sudcu na súde niet, prideli sa vec náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom podľa rozvrhu práce.

Výklad zákona o súdoch bol problematický v tom ohľade, či za zákonného sudcu v zmysle § 51 ods. 7 zákona o súdoch mal byť považovaný senát 1S v pôvodnom zložení (teda z roku 2009) alebo či z dôvodu zmien v senátoch v priebehu rokov 2009 až 2015 mal byť za zákonný senát považovaný senát 1S ako senát, ktorému bola vec pôvodne pridelená, avšak v zmysle rozvrhu práce na rok 2015, alebo či vec mala byť znova pridelená náhodným výberom z dôvodu neexistencie senátu 1S v pôvodnom zložení (z roku 2009).

Problém riešenia základnej premisy umocnila rôznorodosť názorov, ktoré vykladali časť ustanovenia § 51 ods. 7 zákona o súdoch za bodkočiarkou v znení „ak takého sudcu niet“ odlišne. Z jedného uhla pohľadu sa javilo ako rozhodujúce, či sa sudcovia senátu v pôvodnom zložení na súde vôbec nachádzajú ako aktívne činní. Tento názor požadoval totožné zloženie senátu 1S v roku 2015 ako v roku 2009. Neskôr sa tento názor začal vnútorne vetviť na striktné dodržanie pôvodného zloženia senátu 1S z roku 2009 v čase nápadu veci a menej striktné pripustenie možnosti obsadenia senátu zastupujúcimi sudcami, keďže jeden z členov senátu v pôvodnom zložení sa medzičasom ujal funkcie výkonu sudcu

Európskeho súdu pre ľudské práva (táto názorová vetva vychádzala z toho, že dotyčný člen senátu sa ujal funkcie sudcu Európskeho súdu pre ľudské práva až po pridelení veci senátu 5S, čím sa tiež poukazovalo na neopodstatnenosť výsledku pridelenia veci senátu 5S). Z ďalšieho uhla pohľadu zas stačilo vec prideliť senátu 1S v zložení podľa rozvrhu práce na rok 2015. Ostatný uhol pohľadu nesúhlasil so žiadnym z uvedených názorov a zastával pridelenie veci náhodným výberom.

Navyše sa k veci pridal argument, podľa ktorého predseda správneho kolégia vec pridelil náhodným výberom na základe čl. 3 ods. 6 rokovacieho poriadku, čo bolo podľa viacerých názorov neprípustné z dôvodu, že úprava rokovacieho poriadku sa vymyká z hraníc zákonného splnomocnenia.

Sťažovateľky, ba aj najvyšší súd sa pri takom množstve alternatív výkladu zákonnej úpravy správne snažili čo najpresvedčivejšie nájsť odpoveď na otázku, ktorý z uvedených názorov (interpretačných verzií) je možné považovať za spravodlivý a ktorý z nich za nežiaduco zasahujúci podstatu základného práva na zákonného sudcu.

Sťažovateľky, keďže sa s interpretačnou verziou najvyššieho súdu nestotožňujú, inšpirované tiež nesúhlasnými prejavmi sudcov najvyššieho súdu napádajú pridelenie veci náhodným výberom senátu 5S pred ústavným súdom a tvrdia pochybenie vo výklade jednoduchého práva (či už zákona o súdoch, rozvrhu práce, alebo aj rokovacieho poriadku v relevantných zneniach).

Ústavný súd teda považuje za potrebné na tomto mieste pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. Ústavný súd poukazuje i na skutočnosť, že nie je a ani nemôže byť súdom skutkovým, t. j. jeho úlohou nie je nahrádzať činnosť všeobecných súdov.

Úlohou ústavného súdu v prerokúvanom prípade nie je rozhodnúť spor týkajúci sa výkladu práva priklonením sa k jednej z interpretačných verzií § 51 ods. 7 zákona o súdoch v duchu „všetko alebo nič“ a dať absolútne za pravdu niektorej zo strán či vybrať si niektorú z uvedených verzií ako „tú pravú“. Úlohou ústavného súdu je posúdiť zlučiteľnosť najvyšším súdom zvoleného riešenia s podstatou základných práv ako s podstatou ústavného (nadzákonného) princípu.

Podstatou namietaného porušenia základného práva je v prerokúvanej veci zabrániť svojvoľnému výberu či účelovému spôsobu obsadenia vo veci rozhodujúceho senátu. V riešení, ktoré v posudzovanom prípade zvolil predseda správneho kolégia, však ústavný súd neželané nedostatky nenachádza. Práve naopak.

Ústavný súd síce uznáva, že predstreté interpretačné verzie (každá z nich) majú svoju logickú platnosť a interpretátormi požadované závery jednotlivých predstretých verzií z premís naozaj vyplývajú. Interpretačné verzie sa však navzájom líšia egoistickým prispôbením si premís – každého interpretátora vo svoj prospech (každý z interpretátorov vidí v otázke určenia zákonného sudcu a v spojení „ak takého sudcu niet“ svoju pravdu) – a táto skutočnosť je jadrom problému celej veci. Podľa názoru ústavného súdu však iba

zo samotnej logickej platnosti interpretačných verzií nemožno v posudzovanom prípade bezprostredne odvodzovať vhodnosť použitia tej-ktorej verzie, pretože čo do korektnosti postupu v logickom slede výkladu sú si všetky rovnocenné (postup výkladu nie je logicky rozporný). Usmernením pre výber vhodnej interpretačnej verzie z hľadiska dodržania ústavnej konformity je podstata ústavného princípu (základných práv). Nič však *a priori* nevyklučuje, aby interpretačných verzií zodpovedajúcich podstate ústavného princípu, teda ústavne akceptovateľných interpretačných verzií, bolo viacero. Keďže úlohou ústavného súdu je posúdiť zlučiteľnosť najvyšším súdom *in concreto* zvolenej verzie s podstatou základných práv, je bez právneho významu venovať sa iným – iba teoreticky do úvahy prichádzajúcim možnostiam (ktoré neboli najvyšším súdom v konkrétnom prípade aprobované).

Ústavný súd vidí spravodlivý zmysel riešenia, ktoré vo veci zvolil predseda správneho kolégia, v tom, že prijaté riešenie neumožnilo sudcom (resp. senátom) viesť ďalej polemiku v zmysle neustáleho nachádzania práva (*quid iuris*) v otázke, ktorému senátu vec prideliť. Taká polemika v prerokúvanom prípade zjavne nevedla k riešeniu, spor komplikovala, mohla začať spomaľovať prerokovanie (už aj tak 12 rokov tiahnucej sa) veci a každý iný záver, ktorý by nevyhovoval požiadavkám sťažovateľiek, by mohol byť tak či onak predmetom ústavnej sťažnosti (z rovnakých dôvodov ako sa to stalo teraz). Čo sa týka sťažovateľiek, im sa prijatým riešením neumožnilo ďalej udržiavať spor „živý“ na čisto procesnej otázke a elegantne tak blokovať prístup k preskúmaniu veci v jej merite rozdúchavaním sporu o potrebe nachádzania práva.

Ústavný súd vidí spravodlivý zmysel riešenia pridelenia veci náhodným výberom tiež v tom, že žiaden zo senátov najvyššieho súdu nemohol predpokladať, ktorému senátu vec napadne, pričom pravdepodobnosť nápadu sa riadila pravidlom náhodného pridelovania. Okrem toho procesná pozícia sťažovateľiek sa z hľadiska náhodnosti pri pridelovaní veci nezhoršila. Vec tak ako v roku 2009 aj v roku 2015 mohla náhodne napadnúť ktorémukoľvek zo senátov. Z tohto uhla pohľadu na podstatu základného práva na zákonného sudcu nie je vo veci nevyhnutne rozhodujúce, či ju rozhodol senát 5S alebo 1S, ak v nej bolo nové pridelenie senátu 5S realizované bez úmyslu ovplyvniť výsledok

sporu (prostredníctvom vhodného, menej vhodného, či dokonca neodôvodnene opakovaného pridelenia veci).

Podľa názoru ústavného súdu zo strany predsedu správneho kolégia šlo v prerokúvanom prípade o konštruktívny prístup k výkladu normy s cieľom hľadania integrity práva. Predseda správneho kolégia totiž za explicitným vyjadrením normy, za stavu nezlučiteľných názorov na jej výklad hľadal implicitný princíp eliminovať pochybnosti o úmysle ovplyvnenia veci, avšak tento princíp zároveň korigoval cieľom vec efektívne prerokovať. Pod váhou argumentov síce opakovane zmenil názor na jej pridelenie senátu 1S/5S, čo v okolnostiach vypovedá v prospech úmyslu hľadania optimálneho riešenia. Keď si však mal vybrať medzi alternatívou sporného pridelenia veci bez náhodného výberu (vec by s istotou prerokoval senát 1S) a alternatívou sporného pridelenia veci náhodným výberom (vec by prerokoval náhodne vybraný senát), z pridelovania veci vylúčil osobný vplyv a zvolil alternatívu zaručujúcu vyššiu transparentnosť pridelenia (vo veci uprednostnil náhodný výber pred subjektívnym rozhodnutím). V konečnom dôsledku tak najvyšší súd otrocky neustrnul na výklade jediného ustanovenia zákona, ale riadiac sa ideou relevantných ústavných princípov, vec spravodlivo prerokoval.

K argumentu sťažovateľiek, podľa ktorého majú právo na už raz prideleného sudcu (v tomto prípade senát), ústavný súd poukazuje na § 3 ods. 4 zákona o súdoch, podľa ktorého v priebehu konania môže dôjsť k zmene v osobe sudcu. Zmena však musí byť uskutočnená v súlade so zákonom a rozvrhom práce. Keďže zákon v prerokúvanom prípade umožňoval viacero interpretačných verzií, najvyšší súd sa pri voľbe konkrétnej interpretačnej verzie správne riadil podstatou základných práv. Z pohľadu ústavnosti teda v okolnostiach prerokúvanej veci prevažuje ten faktor, že dôvody, ktoré viedli predsedu správneho kolégia k prideleniu veci náhodným výberom, majú svoj racionálny základ a jeho rozhodnutie zohľadňuje podstatu ústavného princípu.

Argument, podľa ktorého predseda správneho kolégia postupoval vo veci na základe rokovacieho poriadku (ktorý podľa viacerých názorov všeobecne nezaväzuje na základe

excesu zo zákonného splnomocnenia), ústavný súd tiež posúdil z hľadiska, či postup predsedu správneho kolégia zodpovedal podstate ústavného princípu. Podľa názoru ústavného súdu však rozhodnutie predsedu správneho kolégia z práve uvedených dôvodov účel a zmysel § 51 ods. 7 zákona o súdoch nepopiera, nie je s ním v rozpore a zohľadňuje podstatu základných práv. Skutočnosť, že predseda správneho kolégia mohol byť k svojmu rozhodnutiu motivovaný rokovacím poriadkom, pokiaľ nezasahuje do podstaty ústavného princípu, nehodnotí ústavný súd v okolnostiach za ústavne významnú.

Zohľadniac uvedené k tejto časti sťažností, ústavný súd konštatuje, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu nie je založený na takom výklade zákona, ktorý by popieral jeho účel a zmysel.

Z uvedených dôvodov odmietol ústavný súd sťažnosti sťažovateľiek v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

K meritu napadnutého rozsudku a k tvrdeným pochybeniam v procese (bod ad 2 sťažnosti)

Pokiaľ sťažovateľky predpokladajú zaujatosť sudcov najvyššieho súdu na základe vyslovenia vlastného názoru na pridelenie veci konkrétnemu senátu (1S/5S), ústavný súd uvádza, že toto tvrdenie nie je podložené žiadnym argumentom, ktorý by ho odôvodňoval. Sťažovateľky v tomto prípade tvrdia iba abstraktnú možnosť, že sudcovia, ktorí sa necítili byť povolaní vec rozhodnúť, môžu sa voči prerokovaniu veci javiť zaujatí. Ústavný súd k tejto námietke poukazuje na vecnosť diskusie, ktorá nebola zameraná na vyjadrenie osobného postoja k prerokovaniu veci a striktne sa sústredila na nachádzanie optimálneho riešenia – čo sa týka nápadu veci. Ústavný súd v konaní ani vyjadrení žiadnej zo zainteresovaných strán nenachádza osobný rozmer v objektívnom ani subjektívnom zmysle.

Pokiaľ sťažovateľky namietajú nedostatočnú konkretizáciu skutku, ústavný súd uvádza, že najvyšší súd v napadnutom rozsudku podrobil vecnému prieskumu totožný

argument (najmä s. 30 – 54 napadnutého rozsudku). Najvyšší súd sa v uvedenej časti rozhodnutia vysporiada s námietkou obdobnosti správneho trestania a trestného konania. Vo svojich úvahách nepopiera požiadavky na prísnu preukázateľnosť skutku, avšak zastáva tiež názor, že vo veci treba prihliadať na latenciu a plánovitosť protiprávneho konania, a tak isto aj na zahladzovanie stôp (napr. bod 183 a nasl. napadnutého rozsudku). V tomto ohľade vo veci zastáva názor, že konkretizácia skutku musí byť posudzovaná prísne individuálne a vzhľadom na charakter a povahu protiprávneho konania. Sťažovateľky, naopak, útočia na podstatu povahy nepriamych dôkazov a tvrdia, že pokiaľ ich dohoda týkajúca sa spáchania skutku nebola preukázaná priamo (zmluvou, konkretizáciou komunikácie), nie je vo veci opodstatnené prijať odsudzujúci výrok. Čo sa týka posudzovaného prípadu, ústavný súd považuje zamietnutie uvedených námietok sťažovateľiek najvyšším súdom za primerane odôvodnené a založené na racionálnych úvahách podložených právnou úpravou aj skutkovým stavom. Ústavný súd tiež považuje skutok za dostatočne konkretizovaný, pričom závery týkajúce sa konkretizácie skutku podľa názoru ústavného súdu takisto vyplývajú z dôkaznej situácie.

Pokiaľ ide o skutkový stav z pohľadu obstarania dôkazov, ústavný súd sa nestotožňuje s názormi sťažovateľiek, podľa ktorých majú byť nespravodlivo perzekvované na základe jediného nepriameho dôkazu (porovnávanie zhody cenových indexov). Porovnávanie zhody cenových indexov analyticky a prísne plošne zohľadňuje vzorec správania sťažovateľiek, ktoré sa im v priebehu konania kládlo za vinu (porovnaných bolo 880 položiek). Navyše najvyšší súd sa v napadnutom rozsudku takisto zaoberal aj argumentáciou zameranou na tvrdenie o náhodnej (mimovoľnej) možnosti zhody cenových indexov a *ad absurdum* poukázal na nemožnosť takého výsledku. Okrem už uvedeného vo veci bolo poukázané na rad ďalších dôkazov (z ktorých sťažovateľky vykonanie časti z nich spochybňujú). Z napadnutého rozsudku, ba ani z obsahu spisu však podľa názoru ústavného súdu nevyplývajú ústavne relevantné pochybenia vo vykonaní či hodnotení spochybňovaných dôkazov. Konkrétne, čo sa týka problematiky namietaného odňatia možnosti konať pred súdom v súvislosti s tvrdeným nezákonným pripustením listu Národnej dielničnej spoločnosti zo 4. mája 2015, hodnotenia odborného stanoviska [REDAKOVANÉ] a stanoviska experta [REDAKOVANÉ], ústavný súd poukazuje

na to, že sťažovateľkám boli v bodoch 159 a nasl. napadnutého rozsudku podrobne objasnené materiálne dôvody, ktoré formovali postoj najvyššieho súdu. Ústavný súd ani v tomto smere nemá dôvod napadnutý rozsudok najvyššieho súdu po právnej stránke vylepšovať.

Sťažovateľky tiež namietajú, že v prerokúvanej veci na ne bolo neprípustným spôsobom prenesené dôkazné bremeno týkajúce sa „vyvinenia sa“ spod spáchania skutku (v tejto súvislosti namietajú porušenie princípu rešpektovania prezumpcie nevinoty). Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu správne vyhodnotil, že sťažovateľky v konaní vierohodným spôsobom neobjasnili motívy svojho (na základe konkrétnych dôkazov zisteného) správania, naopak, do konania vnášajú typovo obdobnú argumentáciu – raz o možnosti náhodilosti zhody cenových indexov, inokedy o možnosti mimovoľného úniku informácií z interného prostredia spoločností. Záver najvyššieho súdu, ktorým uvedenú argumentáciu v pomere k dôkladne zistenému skutkovému stavu a v pomere k skutočnosti, že sťažovateľky túto argumentáciu používajú bez vierohodného preukázania jej opodstatnenosti (napr. sťažovateľky na jednej strane tvrdia krádež dokumentov, no na druhej strane oznámenie krádeže príslušným orgánom nepreukázali), považoval za irelevantnú, hodnotí ústavný súd ako opodstatnený. Čo sa týka tvrdenia nepreukázania existencie spoločnej komunikačnej platformy, *ergo* nepreukázania úmyselnej účasti sťažovateľiek na dohode obmedzujúcej súťaž, ústavný súd uvádza, že k tomuto záveru smerovalo celé dokazovanie (napr. už spomenutý bod 183 a nasl. napadnutého rozsudku), z ktorého najvyšší súd jej existenciu implicitne (ale na základe vykonaných dôkazov) konštatoval. Ústavný súd v uvedených záveroch najvyššieho súdu zásah do označených práv sťažovateľiek nezistil.

Čo sa týka námietok týkajúcich sa výšky uloženej sankcie za spáchaný delikt a využitia moderačného oprávnenia súdom pri ukladaní sankcie, ústavný súd preskúmal postup a právne názory najvyššieho súdu, ktorými sa tento pri ukladaní sankcie spravoval (najmä bod 292 a nasl. napadnutého rozsudku), pričom ústavnú nekonformitu napadnutého rozsudku ani v tomto ohľade nezistil.

Nakoniec čo sa týka tvrdenia sťažovateľiek o potrebe nariadenia pojednávania a prerokovania veci za prítomnosti účastníkov z dôvodu ich oboznámenia s odlišným názorom najvyššieho súdu na právne posúdenie veci, túto požiadavku sťažovateľky odôvodňujú odklonom od podľa ich názoru štandardnej judikatúry týkajúcej sa konkretizácie skutku a hodnotenia dôkazov. Keďže podľa názoru ústavného súdu bol postup najvyššieho súdu v prerokúvanej veci *lege artis* (ústavný súd sa nestotožňuje s tvrdeným excesom v posúdení veci) a keďže právne názory najvyššieho súdu sú podporené relevantnými odkazmi na príslušnú judikatúru, niet dôvodu prisvedčiť ani téze o porušení základných práv odklonom od judikatúry.

Ústavný súd teda považuje za potrebné na tomto mieste opakovane pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. Ústavný súd poukazuje i na skutočnosť, že nie je a ani nemôže byť súdom skutkovým, t. j. jeho úlohou nie je nahrádzať činnosť všeobecných súdov.

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Ústavný súd s poukázaním na obsah odôvodnenia napadnutého rozsudku dospel k záveru, že najvyšší súd dal jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Napadnutý rozsudok vysvetlil, ako najvyšší súd dospel k záveru o nevyhnutnosti rozsudok krajského súdu C zmeniť tak, že žaloby sťažovateľiek zamietol, podľa akej právnej úpravy a z akých dôvodov sa tak stalo (zároveň poukazujúc na relevantnú judikatúru). Odôvodnenie napadnutého rozsudku ako celok preto spĺňa všetky požiadavky vyplývajúce z čl. 46, čl. 48 a čl. 50 ods. 2 ústavy v namietaných súvislostiach.

Skutočnosť, že sťažovateľky sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňujú, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej, alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Vzhľadom na uvedené ústavný súd nezistil dôvod na prijatie sťažností na ďalšie konanie ani v tejto časti a odmietol ich pri predbežnom prerokovaní taktiež z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

K zásahu do základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov (bod ad 3 sťažnosti)

Zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie uvedených práv sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, v ktorom už v sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy označený všeobecný súd meritórne rozhodol pred jej podaním (II. ÚS 184/06, I. ÚS 559/2014), a preto už k namietanému porušovaniu týchto práv nečinnosťou tohto súdu v čase doručenia sťažnosti nemohlo dochádzať (m. m. II. ÚS 387/06, IV. ÚS 637/2013). Zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo vôbec uvažovať o zbytočných prietáchoch (m. m. II. ÚS 93/03, II. ÚS 177/04).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie tohto práva ešte mohlo trvať (napr. I. ÚS 116/02, IV. ÚS 637/2013). Ak v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde), pretože konanie o takej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd z obsahu sťažností zistil, že napadnuté konanie (sp. zn. 5 Sžh 2/2015) vedené na najvyššom súde bolo ukončené napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu (sp. zn. 5 Sžh 2/2015 z 2. novembra 2016). Tento rozsudok nadobudol právoplatnosť 13. januára 2017.

Každá zo sťažností bola ústavnému súdu doručená po skočení napadnutého konania (27. januára 2017 až 17. februára 2017). Z uvedeného teda vyplýva, že v čase podania sťažnosti k namietaným priet'ahom v konaní už zjavne dochádzať nemohlo.

Takisto je potrebné podotknúť, že napadnuté konanie trvalo v danom prípade krátko (vec bola na najvyššom súde zapísaná 5. augusta 2015 a rozhodnutá 2. novembra 2016, čo predstavuje dobu cca 15 mesiacov) a nenadobudlo podľa skutočností opísaných v sťažnostiach (v charaktere a dĺžke namietaných priet'ahov) ústavnoprávny rozmer. Tento skutkový stav bol preto so zreteľom na obsah sťažností, ako aj s prihliadnutím na zmysel a účel ustanovenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov základom pre záver ústavného súdu, že sťažnosti sťažovateľiek proti postupu najvyššieho súdu sú zjavne neopodstatnené. Z tohto dôvodu ich ústavný súd odmietol už pri ich predbežnom prerokovaní (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd hodnotí namietanie zbytočných priet'ahov v okolnostiach prípadu (ide zhruba o 12-ročný proces, pričom zbytočné priet'ahy sú namietané až po nezvratnom rozhodnutí najvyššieho súdu a sťažovateľky sú od počiatku konania kvalifikovane právne zastúpené) za počínanie sledujúce iba materiálny prospech, keďže sťažovateľky sa o urýchlené prerokovanie veci v priebehu napadnutého konania (v časoch zdôrazňovanej nečinnosti a neefektívneho postupu najvyššieho súdu) nijako nezaujímal, čo nesvedčí o ich deklarovanom dobrom úmysle domôcť sa tvrdeného urýchleného prerokovania veci.

Keďže ústavný súd sťažnosti odmietol ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľiek nastolenými v sťažnostiach (zrušenie napadnutého rozsudku a vrátenie veci najvyššiemu súdu, priznanie náhrady trov konania),

a to vrátane návrhu sťažovateliek 1 a 3 na odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu v spojení s rozhodnutím B.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júla 2017